

та соціально-культурних послуг, достатній рівень життя переважної більшості своїх громадян, децентралізація виглядає як намагання перекласти на плечі місцевого самоврядування відповідальність за їх реалізацію і відмежуватися від цих проблем.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

2. Дрешпак В.М. Добровільне об'єднання територіальних громад: зміст та алгоритм проходження основних етапів / В.М. Дрешпак, Н.А. Липовська // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4 (18). – С. 45-54.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 8 квітня 2015 р. № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.

РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ФЕДЕРАЛЬНОЇ Й ПРОВІНЦІЙНОЇ РІВНІВ ВЛАДИ: З ДОСВІДУ КАНАДИ

Варунц Лариса Дмитрівна

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного і
міжнародного права факультету № 4
Харківського національного
університету внутрішніх справ
e-mail: vlarisa@i.ua

Ключові слова: компетенція, федерація, провінція, досвід, Канада.

Реалізація конституційної реформи в аспекті міжнародно-правових стандартів та європейської інтеграції України потребує вивчення досвіду (і позитивного, і негативного) різних держав щодо реформи державних інституцій, наповнення їх новим змістом і суттю із метою конструктивного використання цього досвіду у ході проведення відповідних реформ в Україні.

За даних умов особливої актуальності набуває досвід розмежування компетенції між органами влади Канади – країни, українська діаспора якої є найбільшою у світі і яка, за рівнем соціально-економічного розвитку та демократичністю владних інституцій, є однією зі світових лідерів.

Слід зазначити, що Канада – федеративна держава, до складу якої входить 10 провінцій (із заходу на схід – Британська Колумбія, Альберта, Саскачеван, Манітоба, Онтаріо, Квебек, Нью-Брансвік, Острів Принца

Едварда, Нова Шотландія, Ньюфаундленд) та 3 території (із заходу на схід – Юкон, Північно-Західні території, Нунавут). Найновішою адміністративною одиницею Канади є територія Нунавут, утворена в 1999 році [1, с.354].

Специфічною ознакою федерації є те, що вона складаються із суб'єктів з власним адміністративно-територіальним устроєм і власною організацією влади. Суб'єкти федерації не є державами у повному розумінні цього слова та не являються суб'єктами міжнародного права. Слід зазначити, що суб'єкти федерації, як правило, або цілком позбавлені права участі в міжнародних відносинах або їхня зовнішньополітична компетенція дуже обмежена і здійснюється під контролем федерації. Як правило, вона стосується питань, віднесених до компетенції суб'єктів федерації і не зачіпає сфери політичних відносин. Наприклад, культурні угоди між канадською провінцією Квебек і Францією. Провінція Квебек бере також участь у різноманітних конференціях франкомовних держав. Проте нечисленні випадки участі провінції на міжнародній арені не означають, що вона є суб'єктом міжнародного права [2, с. 113 – 114].

Зауважимо, що правовий статус провінцій і територій дещо різниться. Насамперед, вони відрізняються за ступенем своєї автономії. Провінція отримує владні повноваження безпосередньо з Конституційного Акту 1867 р. Територіям повноваження делегує федеральна влада шляхом прийняття відповідного закону. Саме тому вони більшою мірою підконтрольні центральному уряду [1, с. 355].

Специфікою Канади є те, що суб'єкти федерації позбавлені фінансової самостійності. Їхні власні доходи вкрай обмежені, і вони можуть існувати лише за рахунок субсидій і дотацій, які одержують від союзного уряду. Фінансова залежність є істотним доповненням до того конституційного механізму, за допомогою якого центральна влада підкоряє і контролює суб'єкти федерації.

Конституція Канади 1982 р. встановлює 2 сфери компетенції: сферу виняткової компетенції федерації, що охоплює питання, віднесені до ведення одних тільки федеральних органів і сферу виняткової компетенції суб'єктів федерації, що охоплює питання, віднесені до ведення одних тільки органів суб'єктів федерації.

Слід звернути увагу на те, що розмежування компетенції між союзом та його членами є одним із найбільш складних питань при федеративній формі державного устрою. Канадська Конституція містить найменування предметів відання суб'єктів федерації, причому перелік питань, що відносяться до виняткової компетенції канадських провінцій, вважається остаточним, а компетенція союзу може доповнюватись і розширюватись за рахунок включення у відповідний перелік нових пунктів [2, с. 119].

У межах своєї території провінції відповідають за більшість таких соціальних програм, як: охорона здоров'я, освіта, тощо. Загалом, усі

провінції, разом узяті, отримують більше прибутків, ніж федеральний уряд, - унікальна, так би мовити, структура серед федерацій в усьому світі. Хоча тільки провінція може видавати закони з питань, віднесених до її компетенції, федеральний уряд може розпочати проведення державної політики з питання, віднесеного до компетенції провінцій (наприклад, із питань охорони здоров'я). Однак кожна провінція має право відмовитися від цієї програми або не приймати її. Федеральним урядом надаються дотації вирівнювання з метою забезпечення прийнятних стандартів громадських і податкових служб, єдині як для багатших, так і для бідніших провінцій.

Загальним правилом у Канадській моделі федералізму є виключна компетенція федерації або її суб'єктів, а спільна компетенція федерального центру й провінцій розглядається як виключення. До того ж у конституційних актах немає прямої вказівки на можливість взаємного делегування предметів відання. Однак, встановивши загальний принцип роздільного визначення компетенції двох рівнів влади, «батьки-засновники» вважали за потрібне надати окремих функцій федерації (ст.91 Конституційного Акту 1867 р.), який має лише приблизний характер. До компетенцій федерації входять такі питання, як: оборона, державний борг, емісія грошей, оподаткування, регулювання торгівлі, поштова служба, банківська система, проведення перепису населення, статистична служба, видача патентів, відносини з індіанцями, правове положення іноземців та ін. Навпаки, перелік провінційної компетенції (ст. 92 Конституційного Акту 1867 р.) через принциповий підхід до роздільного визначення компетенції має жорстко обмежувальний характер. До компетенції провінцій належать: внесення поправок до провінційних конституцій, місцеве оподаткування, створення провінційних державних органів і регулювання діяльності муніципалітетів, питання власності і цивільних прав, місцеве правосуддя і т.д. [1, с. 356].

Спільна юрисдикція провінцій і федерального уряду встановлена у питаннях пенсійного забезпечення і грошової допомоги на утриманців (страхування від безробіття залишилося у віданні федерації). Федеральний уряд встановлює єдині стандарти і порядок розподілу витрат на оплату таких послуг, як медичне обслуговування, виплата пенсій, соціальне забезпечення і будівництво федеральних автомобільних шляхів.

Слід зауважити, що у Канаді провінції мають тільки ті права, котрі їм були надані Конституційним Актом. Цей документ надав кожній провінції виключну компетенцію з більшості питань регіональної політики. Усі інші функції та права, не віддані провінціям, перебувають у компетенції федерації. За наявності сумніву презумпція тлумачиться на користь компетенції федерації.

Чимало важливих рішень приймається на федерально-провінційних нарадах і конференціях, які жодним чином не регламентовані в

конституційному порядку. Питання оподаткування, виплати пенсій, медичного обслуговування, а також конституційні проблеми часто обговорюються главами федерального й провінційних урядів.

Для більш точного з'ясування розмежування компетенції провінційних і федеральних властей сторони спору вдаються до судової практики.

Враховуючи вищевикладене, доходимо висновку, що розмежування компетенції між органами влади держави у значній мірі залежить від територіальної організації влади, політико-територіального устрою держави. Незважаючи на різний політико-територіальний устрій України та Канади, досвід Канади щодо розмежування компетенції є корисним для України в аспекті децентралізації як стратегічного напрямку реформування територіальної організації влади в Україні з урахуванням міжнародно-правових стандартів та європейської інтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб. / авт.-упоряд: В.О. Серьогін, Ю.М. Коломієць, О.В. Марцеляк та ін. / за заг ред. В.О. Серьогіна. – Харків: ФІНН, 2009. – 664 с.

2. Коломієць Ю. М. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина: навч. посіб. / Ю.М. Коломієць. – Х.: ХНУВС, 2010. – 211 с.

СТРАТЕГІЯ НОРМОТВОРЧОСТІ ПОСТІЙНИХ КОМІСІЙ МІСЦЕВИХ РАД

Гарашук Ілона Володимирівна

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач сектору правових проблем муніципального права
та місцевого самоврядування НДІ державного будівництва
та місцевого самоврядування НАПрН України
e-mail: ilona.garashchuk@mail.ru

Ключові слова: нормотворчий процес, постійні комісії, органи місцевого самоврядування, муніципальна нормотворчість.

Сьогодні у вітчизняній юридичній науці значна увага приділяється процедурним аспектам нормотворчої діяльності органів місцевого самоврядування що пояснюється обсягом та складністю питань, які віднесені їх до компетенції і необхідністю прийняття узгоджених рішень. Результатом реалізації правових форм діяльності місцевих рад є їх рішення, які приймаються в колегіальному порядку, однак різноманітність та складність питань, віднесених до компетенції зазначених органів, необхідність прийняття узгоджених рішень, які відповідають вимогам